

Naziv: Akcija za ljudska prava – Human Rights Action (HRA)

Adresa: Bul. Svetog Petra Cetinjskog br. 130/VII, Podgorica, Crna Gora

Tel: +382 20 232 348/ 232 358

Email: hra@t-com.me

Web sajt: www.hracion.org

Narativni izvještaj za 2018. godinu

Program: **Nezavisnost i odgovornost sudstva**

Akcija za ljudska prava – Human Rights Action (HRA) se od osnivanja zalaže za obezbjeđivanje garancija nezavisnosti i nepristrasnosti sudstva i državnog tužilaštva i jačanje njihove odgovornosti. U okviru ovog programa HRA je predlagala reformu izbora sudija i uvođenje različitih garancija nezavisnosti u vezi imenovanja i napredovanja sudija; pratila rad Sudskog i Tužilačkog savjeta i reformu imenovanja i utvrđivanja odgovornosti sudija i tužilaca; pratila reformu pravosuđa s fokusom na jačanje kapaciteta struka u vezi sa pravosuđem - notara, medijatora, izvršitelja, sudskih vještaka i advokata; analizirala djelotvornost sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, određivanje pritvora u odnosu na evropske standarde i sl.. Od usvajanja Ustava Crne Gore u oktobru 2007. godine, HRA je kritikovala odredbe koje se odnose na pravosuđe, u pogledu garancija nezavisnosti Sudskog savjeta, predsjednika Vrhovnog suda, sudija Ustavnog suda i Ombudsmana. Vlada Crne Gore je prepoznala HRA kao jednog od inicijatora izmjena Ustava do kojih je došlo 2013. godine. Iako su izmjene Ustava 2013. godine donekle unaprijedile rješenja iz Ustava od 2007. godine, HRA smatra da i dalje nijesu predviđene sve neophodne garancije za depolitizaciju, nezavisnost i samostalnost pravosudnog sistema.

U januaru 2018, HRA je za dnevni list „Vijesti“ izjavila da Pravosudni informacijski sistem (PRIS) predstavlja smetnju u napretku Crne Gore i uspješno ispunjavanje Akcionog plana za Poglavlje 23 pregovora sa EU.¹

U martu 2018, HRA i Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) dostavile su Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore pismo podrške kandidaturi Velije Murića², advokata i predsjednika NVO Komitet pravnik za ljudska prava, za člana Tužilačkog savjeta Crne Gore. U pismu je istaknuto da je krajnje vrijeme da aktivista za ljudska prava postane član tog tijela nadležnog za obezbjeđivanje samostalnosti i odgovornosti državnih tužilaca.

HRA je 1. jula 2018. upozorila javnost da mandat Sudskom savjetu ističe već narednog dana, da glasanje o novim članovima iz reda uglednih pravnik nije još nije ni zakazano, da će izvjesno biti produžen mandat prethodnim članovima i apelovala je da se izaberu novi članovi.

HRA je pratila rad Sudskog savjeta i u 2018. godini i ukazivala na propuste i nepravilnosti koje su postojale prilikom izbora novih sudija, napredovanja sudija i izbora predsjednika sudova. Uočeno je da je u 2018. godini raspisan javni oglas na osnovu kojega je Sudski savjet u junu te godine izabrao 10 kandidata i kandidatkinja za sudije u osnovnim

¹ "Sudije će slučajno birati tek sredinom 2019. godine", *Vijesti*, dostupno na: <https://www.vijesti.me/zabava/sudije-ce-slucajno-birati-tek-sredinom-2019-godine>

² Pismo podrške dostupno na : http://www.hracion.org/wp-content/uploads/2018/03/Pismo_PDF.pdf

sudovima. HRA je zahtjevala od Sudskog savjeta da joj dostavi odluku o izboru kandidata za sudije prilikom tog izbora, ali je zahtjev odbijen uz obrazloženje da odluka nije pravosnažna, jer je protiv nje pokrenut upravni spor.

U decembru 2018, HRA je započela sprovođenje projekta „Analiza izbora sudija i tužilaca u Crnoj Gori“³ u okviru većeg projekta pod nazivom „Reforma pravosuđa: Unaprijeđivanje kapaciteta organizacija civilnog društva u doprinosu očuvanju integriteta pravosuđa“, kojeg finansira Evropska unija, a realizuje NVO Centar za monitoring i istraživanje (CeMI) u partnerstvu sa NVO Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM) i NVO Mreža za afirmaciju evropskih integracionih procesa (MAEIP). HRA će u okviru ovog projekta analizirati postupke izbora sudija i tužilaca koji su sprovedeni 2017. i 2018. godine i prisustvovati sjednicama Sudskog i Tužilačkog savjeta na kojima će biti intervjuisani kandidati za izbor. Biće analizirano da li su prethodno date preporuke prihvaćene, odnosno da li je transparentnost i objektivnost postupka izbora sudija i državnih tužilaca unaprijeđena. Zaključci izvještaja će predstavljati koristan doprinos sagledavanju rezultata reforme pravosuđa, s obzirom na nalaz Evropske komisije iz poslednjeg izvještaja o Crnoj Gori 2018. godine da „sistem zapošljavanja, profesionalnog ocjenjivanja i unapređenja sudija tek treba da bude u potpunosti implementiran“, kao i da oba savjeta treba da „poboljšaju transparentnost rada“, uključujući i „potpuno obrazlaganje i objavljivanje odluka o unapređenju i izboru.“

Program: **Pravda za žrtve ratnih zločina**

HRA se od osnivanja zalaže za suočavanje sa istinom o ratnim zločinima izvršenim tokom ratova na teritoriji bivše Jugoslavije i ostvarivanje prava žrtava tih zločina na sveobuhvatne reparacije koje obuhvataju naknadu štete, krivičnu pravdu, memorijale za žrtve, i obrazovanje u cilju sprečavanja ponavljanja ratova i zločina. HRA je članica Koalicije koja se od 2008. godine zalaže za osnivanje RECOM (Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i drugim teškim povredama ljudskih prava počinjenim na teritoriji nekadašnje SFRJ od 1. januara 1991. do 31. decembra 2001. godine).

U predmetu *Krdžalija and Others v. Montenegro* (79065/13), pokrenutom povodom slučaja Deportacije izbjeglica, Evropski sud za ljudska prava je 19. januara 2018. komunicirao predstavku Crnoj Gori. Grupu majki, supruga i kćerki stradalih izbjeglica u ovom predmetu zastupa izvršna direktorica HRA, Tea Gorjanc Prelević. Komuniciranje predstavke u ovom slučaju predstavlja značajan korak ka utvrđivanju odgovornosti Crne Gore zbog toga što nije djelotvorno istražila i utvrdila odgovornost za ovaj ratni zločin.

U maju 2018, HRA je u saradnji sa Centrom za građansko obrazovanje (CGO) i Centrom za žensko i mirovno obrazovanje ANIMA i uz podršku Savjeta za građansku kontrolu rada policije organizovala obilježavanje 26. godišnjice od kako je u Crnoj Gori izvršen zločin protiv izbjeglica iz Bosne i Hercegovine, poznat kao "Deportacija izbjeglica". HRA svake godine obilježava godišnjicu ovog zločina, zalaže se za kažnjavanje odgovornih, podizanje spomen obilježja i uspostavljanje dana sjećanja na ovaj zločin.

U junu 2018, HRA je sa udruženjem Golootočkih žrtava apelovala na državne organe da u što skorijem roku donesu zakon kojim će se rehabilitovati i naknaditi šteta svim političkim zatvorenima nakon 1945. godine. Izvršna direktorica Tea Gorjanc Prelević je u izjavi za dnevni list „Dan“ tada izjavila: „poražavajuća je činjenica da, za razliku od Srbije, Hrvatske i Slovenije, Crna Gora, koja je u odnosu na broj stanovnika dala najveći broj političkih zatvorenika na Golom otoku, Svetom Grguru i u drugim zatvorima, još uvijek nije donijela nijedan pravno obavezujući akt za njihovu rehabilitaciju i obeštećenje. Iako je u januaru 1992. godine Skupština Republike Crne Gore usvojila Deklaraciju o osudi kršenja ljudskih prava i zloupotrebe vlasti, kojom su se tadašnji poslanici obavezali da će obezbijediti moralnu i pravnu satisfakciju žrtvama terora na Golom otoku i drugim po zlu čuvenim zatvorima, taj deklarativno značajan korak nikada nije potkrijepljen usvajanjem odgovarajućeg zakona.“⁴ U intervjuu za „Večernje novosti“ Gorjanc Prelević je predložila: „Vlada Crne Gore bi trebalo da u cilju donošenja zakona o rehabilitaciji i obeštećenju političkih zatvorenika hitno oformi radnu grupu i u nju uključi predstavnika Udruženja „Goli otok“ i druge

³ Detaljnije na: <http://www.hraction.org/analiza-izbora-sudija-i-tuzilaca-u-crnoj-gori/>

⁴ „Vlada da predloži zakon o žrtvama“, *Dan*, 19.6.2018, dostupno na:

<https://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Hronika&clanak=651018&datum=2018-06-19&fbclid=IwAR2CkrgYKvpO3IbN82-jHRwddPATKGmSKEgE1XMh3f6alKyObqFXUCfz4>

predstavnik civilnog sektora.⁵ Zvaničnu inicijativu za usvajanje Zakona o rehabilitaciji i naknadi štete ratnih i političkih zarobljenika, HRA će podnijeti Vladi naredne godine.

U septembru 2018, HRA je zajedno sa nevladinim organizacijama CGO i ANIMA podnijela inicijativu⁶ predsjedniku Vlade Dušku Markoviću, ministru unutrašnjih poslova Mevludinu Nuhodžiću, ministru kulture Aleksandru Bogdanoviću, predsjedniku Skupštine Opštine Herceg Novi dr Milošu Bigoviću i odborničkim klubovima Skupštine Opštine Herceg Novi, kojom je od navedenih državnih i opštinskih vlasti traženo da se u skladu sa Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 60/147 i Zakonom o spomen-obilježjima (*Službeni list Crne Gore* 040/08, 040/11 i 002/17)⁷ podigne spomenik izbjeglicama koji su iz Herceg-Novog, 25. maja 1992. autobusima transportovani u koncentracioni logor u Foču, odnosno 27. maja na neutvrđenu lokaciju u istočnoj Bosni.

HRA je i u toku 2018. godine pratila dešavanja koja su se ticala ratnih zločina počinjenih na teritoriji SFRJ i obavještavala o tome na svojoj Internet stranici i društvenoj mreži Facebook. Između ostalog, *Amnesty international* je u svom izvještaju istakla da su crnogorski pravosudni organi neaktivni po pitanju istraživanja i procesuiranja ratnih zločina⁸, o čemu su pisale „Vijesti“ u tekstu pod nazivom „Tužilaštvo ne mari za ratne zločine“. HRA je pratila izvještavanje medija o suđenju Vladu Zmajeviću, optuženom za ratne zločine protiv civila na Kosovu 2000. godine. Ovaj predmet, dostavljen Crnoj Gori od pravosudnih organa Republike Srbije, HRA ne smatra pokazateljem spremnosti Specijalnog državnog tužilaštva Crne Gore da proaktivno istražuje ratne zločine za koje je nadležno.

Izvršna direktorica HRA je u intervjuu za Radio Slobodna Evropa povodom najava tužilaštva da će preispitati određene slučajeve istakla: "U izvještajima namijenjenim za inostrane adrese navodi se da se nešto izviđa. Međutim, nema informacija o tome da se ozbiljno istražuju događaji na koje je tužilaštvu još 2014. godine posebno ukazao ekspert Evropske komisije Mauricio Salustro, navodeći stradanje civila i uništavanje civilnih objekata na dubrovačkom ratištu, takozvane vikend ratnike iz Crne Gore koji su učestvovali u zločinima u istočnoj Bosni. Takođe nema bilo kakvih dokaza da je Državno tužilaštvo odgovorilo na obavezu iz strategije da ozbiljno preispita slučajeve masovnih zločina kako što su 'Deportacije', 'Bukovica', 'Morinj' i 'Kaluderski laz' i da vidi da li tu još neko zbog nečega može da se procesuirati".⁹ Prisustvovali smo promociji knjige „Neka vrsta pravde - uticaj Haškog tribunala u Bosni i Srbiji“, profesorke Diane Orentlicher.¹⁰ HRA se takođe pridružila globalnoj akciji „FREE AHED TAMIMI“¹¹ kojom se zathjevalo oslobađanje djevojčice Ahd i sve druge palestinske djece - političkih zatvorenika, zarobljenih od strane Izraela.

Program: **Zaštita prava mentalno oboljelih osoba**

HRA je i u 2018. godini nastavila da se zalaže za ispunjavanje preporuka iz projekta "Van izolacije - ostvarivanje prava pacijenata sa mentalnim oboljenjima", koji je zahvaljujući podršci EU sproveden 2016-2017. godine u saradnji sa Mental Disability Advocacy Center (MDAC) iz Budimpešte i Centrom za žensko i mirovno obrazovanje (ANIMA) iz Kotora. Izvještaj iz tog projekta "Poštovanje ljudskih prava pacijenata smještenih u psihijatrijskim ustanovama u Crnoj

⁵ "Obeštećenje za logoraše", Večernje novosti, 2.7.2018, dostupno na: <http://m.novosti.rs/vesti/planeta.300.html:735991-%D0%9E%D0%B1%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B5%D1%9B%D0%B5%D1%9A%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%B5?fbclid=IwAR0gd3jaSsPNGG15Si0BUG5knllaCqFALtACVYDJ9kz3WDGZXcWOjPSoUFc>

⁶ Inicijativa za podizanje spomenika žrtvama ratnog zločina "Deportacija izbjeglica" dostupna na linku: <http://www.hracion.org/wp-content/uploads/2018/09/Inicijativa.pdf>

⁷ Zakonom o spomen-obilježjima (*Službeni list Crne Gore* 040/08, 040/11 i 002/17) dostupan na linku: <http://www.mku.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=92620&rType=2>

⁸ "Tužilaštvo ne mari za ratne zločine", Vijesti, 16.8.2018, dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/politika/tuzilastvo-ne-mari-za-ratne-zlocine>

⁹ "Zločini bez kazne", Radio Slobodna Evropa, 13.7.2018, dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/crna-gora-i-ratni-zlocini/29361122.html?fbclid=IwAR2YvqNOnwEiToC4IqW4z1Qu8LeVjQ-k6LrUMZ6kdKjMb2U8zulMJ9qKf68>

¹⁰ Sa promocije knjige „Neka vrsta pravde - uticaj Haškog tribunala u Bosni i Srbiji“, profesorke Diane Orentlicher, dostupno na linku: https://www.facebook.com/akcija.zaljudskaprava/posts/2130621777198105?_xts=%5B0%5D=68.ARB5xdhr.R41RrJgx3YPXpW8MgDc8h8.MD1yFOI3TLaaULljna8Z85_s11un39cbIM2OnXrd9Y6hVtHMEiAhno5rfM9Vf5HGulmpgDz2i91T9Xq7TCNuXqkBVbZ9aqwGTQuUBH1h44AJ6dmwZ1BZRRH2kFO_knDTAR_xW7xILGfc-v7OPCtb4UQsIZZ_HS4ZMu4A5UEFYWF9XA3-YbKQI7pJSvhS2eeTdl60favv-enxMuS5NqAmdKVvSM3CDpLH_H7q5A3dJPQgkG3L3xk6QBsb7r87kolZo8hmlRoSKqIRBSGoB_uHxEkk6E9oaRmdAleFCSmsRm1i0iV-AWv-vCIRXyjt&_tn=-R

¹¹ Peticija "Free Ahd Tamimi" dostupno na: <https://www.change.org/p/human-rights-campaign-free-ahed-tamimi-and-all-other-kids>

Gori" objavljen je u junu 2017. godine i dostavljen u julu 2017. godine Komitetu za prava osoba sa invaliditetom UN (CRPD), koji ga je uzeo u obzir prije konačnog razmatranja izvještaja Crne Gore.

HRA je nastavila da se zalaže za unapređenje zakona i praksi od značaja za osobe sa psiho-socijalnim invaliditetom. Bila je jedina nevladina organizacija predstavljena u radnoj grupi koju je Ministarstvo zdravlja obrazovalo da izradi Strategiju zaštite i unapređenja mentalnog zdravlja u Crnoj Gori. U junu 2018. godine, HRA je učestvovala na prvim nacionalnim konsultacijama o toj Strategiji, na kojoj je njena predstavnica, Martina Markolović, u svojstvu paneliste govorila o deinstitucionalizaciji – procesu zamjene klasičnih psihijatrijskih bolnica uslugama u zajednici. Martina Markolović je kao predstavnica HRA bila jedna od tri članice grupe, koja je imenovana dogovorom između Kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije (SZO) u Crnoj Gori i Ministarstva zdravlja, koje su 23. i 24. aprila 2018. godine posjetile Specijalnu bolnicu za psihijatriju u Kotoru i sprovele procjenu kvaliteta zaštite odraslih osoba s fizičkim i intelektualnim invaliditetom. Procjena je sprovedena kao dio Projekta SZO o odraslim osobama s mentalnim invaliditetom koje žive u ustanovama u Evropskoj regiji korištenjem alata Svjetske zdravstvene organizacije Kvalitetna prava (*Quality Rights*) kao glavnog instrumenta. Izvještaj o procjeni se kasnije koristio kao sastavni dio šire analize Sistema zaštite mentalnog zdravlja u Crnoj Gori, koja je bila preduslov za razvoj gore navedene Strategije za zaštitu mentalnog zdravlja.

Na poziv Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), Markolović je učestvovala na treningu "*From quality assessment to quality impoverment*", od 18. do 22. juna 2018, u Litvaniji, u organizaciji SZO regionalne kancelarije za Evropu, u okviru projekta koji uključuje specijalizovani napredni modul "Promovisanje oporavka u mentalnom zdravlju i srodnim uslugama", prema Smjernicama za poboljšanje i transformaciju usluga, koje SZO preporučuje kao neposredan nastavak sveobuhvatne procjene pravnog kvaliteta usluga.

HRA je zagovarala postupke prevencije i liječenja koji će obezbijediti poštovanje ljudskih prava osoba sa psiho-socijalnim invaliditetom, posebno kroz deinstitucionalizaciju uz adekvatnu podršku. U tom kontekstu, prevodili smo tekstove relevantnih internacionalnih institucija i organizacija koji tretmane osoba sa psiho-socijalnim invaliditetom posmatraju kao pitanje ostvarenja socijalne pravde i ljudskih prava i bili prisutni u medijima.

HRA predstavnice su gostovale u emisiji "Okvir" na RTCG na temu "O pravima pacijenata u psihijatrijskim ustanovama u Crnoj Gori"¹² (6.5.2018), emisiji "NVO sektor" na RTCG (14.1.2018)¹³, pripremljeno je saopštenje povodom Svjetskog dana mentalnog zdravlja¹⁴, date izjave o materijalnim uslovima u psihijatrijskim institucijama i o potrebi izgradnje nove Klinike za psihijatriju u Podgorici¹⁵, o zlostavljanjima u psihijatrijskim institucijama¹⁶ i o nepostojanju kadra za liječenje psihičkih poremećaja kod djece.¹⁷

U julu 2018, predstavnica HRA je prisustvovala sastanku koje je organizovalo Ministarstva rada i socijalnog staranja u Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Kotoru i istakla da se pri izmiještanju pacijenata moraju imati u vidu smjernice za deinstitucionalizaciju, koje bi Ministarstvo zdravlja trebalo da pripremi. Naglašeno je da se ne smije dozvoliti puko premještanje pacijenata u domove za stare jer njihova dalja institucionalizacija krši ljudsko pravo na život u zajednici, da je neophodno jačati stručne timove Centara za mentalno zdravlje da obavljaju kućne posjete, planiraju i sprovede psihosocijalnu rehabilitaciju, kao i službe socijalne podrške za život u zajednici.

¹² Emisija je dostupna na: <http://www.rtcg.me/upload/boxFileData/2018/05/7/279844/06%200506%2005%20Okvir%20Snimanje%20001-1.m4v>.

¹³ Kompletan emisija je dostupna na: <http://www.rtcg.me/tv/emisije/informativni/nvo-sektor/190559/nvo-sektor-14012018.html>

¹⁴ HRA saopštenje "Povodom Svjetskog dana mentalnog zdravlja" je dostupno na: <http://www.hracion.org/2018/10/10/10-10-2018-povodom-svjetskog-dana-mentalnog-zdravlja/>

¹⁵ "Nakon decenija čekanja: Uskoro bi trebalo da počne gradnja nove psihijatrijske klinike u PG", *Vijesti*, 4.3.2018, dostupno na: <https://www.vijesti.me/eu-vijesti/nakon-decenija-cekanja-uskoro-bi-trebalo-da-pocne-gradnja-nove-psihijatrijske-klinike-u-pg>;

"FOS video: U posjeti Klinici za psihijatriju: Liječenje duše traje dugo i traži podršku porodice i društva", *Fos Media*, 9.3.2018, dostupno na: <https://fosmedia.me/infos/drustvo/fos-video-u-posjeti-klinici-za-psihijatriju-lijecenje-duse-traje-dugo-i-trazi-podrsku>

¹⁶ „Gorjanc Prelević za FOS: Alarmantan nalaz da u Bolnici vlada klima zlostavljanja, Vlada odgovorna za iskorijenjivanje takvog stanja", *Fos Media*, 27.10.2018, dostupno na: <https://fosmedia.me/infos/drustvo/gorjanc-prelevic-za-fos-alarmantan-nalaz-da-u-bolnici-vlada-klima-zlostavljanja-vlada>

¹⁷ "FOS priča: U Crnoj Gori ni institucije ni kadra za liječenje psihičkih poremećaja kod djece", *Fos Media*, 22.11.2018, dostupno na: https://fosmedia.me/infos/drustvo/fos-prica-u-crnoj-gori-ni-institucije-ni-kadra-za-lijecenje-psihickih-poremeccaja-kod?fbclid=IwAR0TbjlemaOtiU_-YM0RxorCr7TYHZml88f1DznulrEAjyRkEqL5ZKt2PPY

HRA je u okviru pružanja besplatne pravne pomoći osobama s invaliditetom, u junu 2018. godine osobu s teškim invaliditetom i njenu porodicu, porijeklom s Kube, savjetovala o postupku dobijanja azila, a Kancelariji za azil dostavila pregled međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija o stanju na Kubi.¹⁸ Aktivno se zalagala za dobijanje adekvatne zdravstvene zaštite ovoj osobi tokom boravka u Crnoj Gori. U junu 2018. godine, HRA je uputila molbu Direktoratu za Građanska stanja i lične isprave pri Ministarstvu unutrašnjih poslova, o hitnom upisu osobe s invaliditetom u registar državljana Crne Gore. Radilo se o osobi koja nije imala lična dokumenta, koja je rođena u Srbiji, na Kosovu i Metohiji, ali ni tamo navodno nije bilo evidencije o njenom rođenju.¹⁹

U avgustu 2018. godine, HRA se upoznala sa izvještajem koji je država uputila UN Komitetu za prava osoba s invaliditetom o mjerama koje su preduzete za primjenu preporuka Komiteta iz tačaka 11 i 19 Zaključnih razmatranja Komiteta iz 2017. godine, u cilju osmišljavanja daljih projektnih aktivnosti.

Povodom Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, u decembru 2018, predstavnica HRA je učestvovala na sastanku koji je organizovao direktor Uprave policije. Upozorila je direktora na zakonske odredbe koje daju nadležnosti policiji koje nisu u skladu sa međunarodnim standardima jer omogućavaju lišenje slobode isključivo na osnovu postojanja invaliditeta - uključujući i mentalno zdravlje. Objašnjen je način na koji je potrebno izmijeniti ove odredbe tako što će se jasno propisati da osoba može biti lišena slobode jedino pod okolnostima pod kojim bi i svako drugi mogao biti lišen slobode - ako postoji razumna sumnja da je počinila krivično djelo ili neposredno prijeti da će ga izvršiti.²⁰

Program: **Sloboda izražavanja**

Krajem 2017. godine, Administrativni odbor Skupštine Crne Gore je predložio razrješenje člana Savjeta Radio-televizije Crne Gore Gorana Đurovića zbog navodnog sukoba interes. HRA je reagovala povodom ovog predloga, smatrajući da je nezakonit. Pozivajući se na odluku Agencije za sprječavanje korupcije u kojoj se navodi da se Đurović ne nalazi u sukobu interesa, kao i preporuku Komiteta ministara Savjeta Evrope br. R(96)10 "Garantovanje nezavisnosti javnog servisa radio-difuzije", u kojoj su napisana uputstva državama kako da obezbijede nezavisnost i nepristrasnost upravljačkog tijela javnog servisa protiv političkih pritisaka. HRA je stala uz Gorana Đurovića i obavezala se da će u slučaju njegovog razrješenja zaštitu tražiti kako pred nacionalnim tako pred međunarodnim institucijama.²¹ Postupajući u skladu sa svojim uvjerenjima i stavovima, HRA je podržala protest pod nazivom "Nezavisni Javni servis i tačka" u organizaciji CRNVO.

U januaru 2018, HRA je uz podršku Media Legal Defence Initiative (MLDI) iz Londona podnijela tužbu Upravnom sudu Crne Gore²² kojom je traženo da sud poništi odluku Skupštine Crne Gore o razrješenju Gorana Đurovića, kao i da odmah odredi privremenu mjeru vraćanja Đurovića na funkciju člana Savjeta RTCG do pravosnažnosti sudske odluke. Upravni sud se u ovom slučaju oglašio nenadležnim i predmet uputio Ustavnom sudu.²³ Đurovića u ovom postupku zastupa advokat Dalibor Tomović, dugogodišnji saradnik HRA.

¹⁸ "Domovinu napustili zbog progona: Kubanci traže azil u CG, hoće da žive i rade ovdje, Švedska im je hladna", *Vijesti*, 11.6.2018, dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/kubanci-traze-azil-u-cg-hoce-da-zive-i-rade-ovdje-svedska-im-je-hladna>

¹⁹ "Bjelopoljke nema u matičnim evidencijama: Bez dokumenata i ikakvih prava osuđena na život u četiri zida", *Vijesti*, 14.6.2018, dostupno na: <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/bez-dokumenata-i-ikakvih-prava-osuđena-na-zivot-u-cetiri-zida>

²⁰ "Saradnja Uprave policije i udruženja koja se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom kvalitetna; policija otvorena za buduće zajedničke aktivnosti od značaja za OSI", Uprava policije, 3.12.2018, dostupno na: <http://www.mup.gov.me/upravapolicije/vijesti/194336/Saradnja-Uprave-policije-i-udruzenja-koja-se-bave-zastitom-prava-osoba-sa-invaliditetom-kvalitetna-policija-otvorena-za-buduće-z.html?fbclid=IwAR2lYhSEN22rd3CtXoF6STjDTXEHPAG0GKqVDqoXSbo6bQtWlxN-X8n7U9o>

²¹ HRA saopštenje „Ugrožavanje nezavisnosti RTCG, slobode izražavanja i pravnog poretka – predlog smjene člana Savjeta RTCG“, dostupno na: <http://www.hracion.org/2017/12/23/28122017-ugrozavanje-nezavisnosti-rtcg-slobode-izrazavanja-i-pravnog-poretka-predlog-smjene-clana-savjeta-rtcg/>

²² Obavještenje o podnijetoj tužbi i tekst iste dostupni na: <https://www.hracion.org/2018/01/17/17-1-2018-tuzba-za-ponistenje-nezakonite-skupstinske-odluke-o-razrjesenju-clana-savjeta-rtcg-gorana-durovica-i-zahjev-skupstini-da-odlozi-izvršenje-te-odluke/>

²³ Rješenje kojim se Upravni sud oglašio nenadležnim povodom tužbe Gorana Đurovića dostupno na: https://www.facebook.com/akcija.zaljudskaprava/posts/1964138007179817?__xts__%5B0%5D=68.ARC_c8f_sEY0W5ieeL55CB5woTSSklj-V4pQKFLy0JGn9_aUwHR_BilFrP8Fu3sYmV4MT3_R4Qz17-

Kako je razrješenju Gorana Đurovića prethodilo razrješenje Nikole Vukčevića, takođe člana Savjeta RTCG, HRA je svakodnevno pratila razvoj situacije i preduzimala neophodne mjere u cilju poništavanja odluka Skupštine Crne Gore i Agencije za sprječavanje korupcije, koja je u slučaju Nikole Vukčevića utvrdila da je bio u sukobu interesa kada je primio autorski honorar za film koji nije imao dodirnih tačaka sa RTCG.

Osim Đurovića i Vukčevića koji su razrješeni sa pozicija članova Savjeta RTCG, u 2017. godini je razriješen i Darko Ivanović koji je bio član Agencije za elektronske medije. Sva trojica su bili predstavnici civilnog sektora u ovim državnim tijelima, i njihovo razrješenje je, kako je istakla izvršna direktorica HRA, predstavljalo "politički obračun s dosadašnjom nezavisnom praksom tih tijela i pretenziju ka ponovnom uspostavljanju političke kontrole, što se totalno kosi sa svrhom zbog koje ta tijela postoje."²⁴ U vezi sa gore navedenim, HRA je podnijela dvije ustavne žalbe. Prva žalba je podnijeta protiv odluke Skupštine CG o razrješenju Đurovića, a druga protiv rješenja vijeća Osnovnog suda u Podgorici, kojom je ukinuta privremena mjera kojom je bilo naloženo Skupštini da Đurovića vrati na funkciju. Ustavni sud je odbacio obje žalbe, pa je zbog toga HRA u saradnji sa MLDI 27. jula 2018. godine podnijela predstavku Evropskom sudu za ljudska prava. Prvo ročište u postupku pred Osnovnim sudom u Podgorici povodom tužbe Đurovića kojom se traži poništenje odluke Skupštine, zakazano je za 28.11.2018. godine, iako je tužba u tom predmetu podnijeta više od 11 mjeseci ranije, odnosno 25.1.2018.²⁵

HRA se aktivno zalagala za vladavinu prava i suprotstavljala se stavovima Skupštine i zamjenice Ombudsmana, koji su smatrali da skupštinske odluke ne bi trebale podlijevati kontroli sudova.

U znak obilježavanja Svetskog dana slobode medija HRA je podsjetila na značaj slobode medija koja omogućava objektivno informisanje neophodno za opstanak demokratskog društva²⁶. U Saopštenju se između ostalog navodi: „Slobodni novinari su bezbjedni novinari. Protekle godinu u Crnoj Gori obilježilo je nekoliko slučajeva prijetnji novinarkama i novinarima, paljenje vozila novinara i eksplozija pred kućom novinara. Svi ovi napadi, koji moraju biti ozbiljno istraženi i kažnjeni, predstavljaju i napad na slobodu izražavanja, kao što su to bili i prethodni ozbiljni i nažalost još uvijek nekažnjeni slučajevi ubistva, pokušaja ubistva i fizičkih napada na novinare“²⁷

U martu 2018, HRA je bila nominovana za nagradu Kolumbija univerziteta u New Yorku zahvaljujući nominaciji Marije Šajkaš, novinarku i analitičarku medija, i pravniku iz Media Legal Defence Initiative.

U maju 2018, HRA je reagovala povodom napada na novinarku Oliveru Lakić koja je ranjena ispred zgrade u kojoj živi u Podgorici. U tekstu pod nazivom "ZAŠTO JE PUCANO NA NOVINARKU OLIVERU LAKIĆ?"²⁸ HRA je podsjetila da je Lakić treći put napadnuta i pozvala "predstavnike Evropske Unije da ne dozvole da u njihovu zajednicu uđe država u kojoj se ne istražuju ilegalna proizvodnja i šverc cigareta i u kojoj se napadaju i zastrašuju novinari koji o tome postavljaju pitanja".²⁹ HRA je 2016. godine sačinila izvještaj pod nazivom "Prijetnje i napad na novinarku Vjesti Oliveru Lakić"³⁰ kao i izvještaj "Procesuiranje napada na novinare u Crnoj Gori" od novembra 2016. godine, u kome je objavljena skraćena verzija tog izvještaja.

Povodom 14 godina od ubistva novinara dnevnog lista "Dan" Duška Jovanovića, HRA je u saopštenju od 26.5. podsjetila na izvještaj iz 2016. godine "Nerasvijetljeno ubistvo direktora i glavnog urednika dnevnog lista *Dan* Duška

bYTFm9eoaw5L9nVACHA7hjWWnswAaLbs65cReImLBQj16p0V1qujgMfFaS9EI8s7MTc3qDe3HUiQzqHc4-s8gAB7TOvGAg57Lnj5146TW-9Vkc8hRcl1rxA3L7J9t7Xm9kMEatXV/kxNRqRZGCi3UsY8QPCdC4-pCyTJ1O-6V2Aj6pHv8NsBWa375r4Wx2henflgYvRUtjPYR6VwX002ZoeoF2AdRh15ThaPSsfwHgOml96nQdkYYulJE39KDdv6JBTVqfYbV1HqE&__tn_=-R

²⁴ „Tea Gorjanc-Prelević, direktorica HRA: Smjena Gorana Đurovića je nezakonita“, Monitor, 1.1.2018, dostupno na: <https://www.monitor.co.me/tea-gorjanc-prelevi-direktorica-hra-smjena-gorana-durovia-je-nezakonita/>

²⁵ HRA saopštenje povodom prvog ročišta pred Osnovnim sudom u Podgorici u postupku *Goran Đurović protiv Skupštine Crne Gore*: <http://www.hracion.org/2018/11/27/27-11-2018-pocetak-sudenja-gorana-durovia-protiv-skupstine-crne-gore/>

²⁶ HRA saopštenje povodom svjetskog dana slobode medija dostupno na: <http://www.hracion.org/2018/05/02/2-5-2018-povodom-svjetskog-dana-slobode-medija/>

²⁷ *Ibid.*

²⁸ HRA saopštenje "Zašto je pucano na novinarku Oliveru Lakić?" dostupno na: <http://www.hracion.org/2018/05/09/9-5-2018-zasto-je-pucano-na-novinarku-oliveru-lakic/>

²⁹ *Ibid.*

³⁰ „Prijetnje i napad na novinarku Vjesti Oliveru Lakić“, Akcija za ljudska prava, 2016, dostupno na: <http://www.hracion.org/wp-content/uploads/2018/05/Izvjestaj-Olivera-Lakic.pdf>

Jovanovića – pitanja bez odgovora" i sa žaljenjem istakla da se još uvijek ne zna ko je sve učestvovao u izvršenju ubistva, ko ga je i zašto naručio i ko je odgovoran za to što istraga nije dovela do ozbiljnijih rezultata.

U junu 2018, HRA je podržala pozive NVO Media centar na protest povodom inicijative za smjenu generalne direktorice RTCG Andrijane Kadije i direktora RTCG Vladana Mićunovića, zalažući se za nezavisnost javnog servisa Radija i Televizije Crne Gore.³¹

U julu 2018. je postala pravosnažna presuda u kojoj je HRA zastupala Tufika Softića, koji je tužio državu zbog propusta državnog tužilaštva i policije da sprovedu djelotvornu istragu napada na njega, Viši sud je potvrdio stav Osnovnog suda o kršenju ljudskih prava iz čl. 2 i 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima i povisio naknadu štete sa 7.000 na 12.000 eura. Gorjanc Prelević je u intervjuu za Novi magazin govorila o postupcima koje je HRA vodila u ime Softića i ukazala ustvari država je ta koja "koči pravdu za žrtve".³²

U oktobru 2018. HRA je reagovala na predlog izmjena Zakona o državnim simbolima i Danu državnosti Crne Gore, upozorivši poslanike i javnost da bi usvajanjem izmjena zakona kojima se propisuju kazne za neustajanje prilikom izvođenja crnogorske himne, bilo prekršeno i ugroženo pravo na slobodu izražavanja.³³ U saopštenju je istaknuto da bi se Crna Gora ovim propisom "pridružila uglavnom azijskim nedemokratskim i nacionalističkim režimima poput Kine i Filipina, koji su poslednjih godina uveli ili pooštrili kazne baš za nepoštovanje himne. Zakonom naredeno iskazivanje poštovanja državnom simbolu i zastrašivanje kažnjavanjem za drugačije postupanje nije primjereno demokratskom društvu koje mora da bude otvoreno za iskazivanje različitih stavova i debatu. Orvelovsko okruženje u kome policija i doušnici posmatraju građane tokom izvođenja himne i prijavljuju one koji nisu ustali ne čini atmosferu evropskog društva u kome se poštuju ljudska prava".³⁴

U novembru 2018, HRA je objavila tematsku Zbirku biltena sa prikazima presuda Evropskog suda za ljudska prava o slobodi izražavanja³⁵. Zbirka sadrži ukupno 66 biltena, objavljavani u prosjeku jednom mjesечно u periodu od 2012. do 2016. godine. Autor biltena je Peter Noorlander. Bilteni sadrže prikaze 285 odluka Evropskog suda za ljudska prava, uključujući i pet odluka sudova evropskih država i odluku Komiteta za ljudska prava. Poslednja odluka pomenuta u ovoj zbirci je iz marta 2016. godine.

U decembru 2018, HRA je apelovala na Ustavni sud Crne Gore da u najkraćem roku donese odluke po žalbama poslanika Nebojše Medojevića i Milana Kneževića, podnesene povodom odluke Višeg suda da im izrekne zatvorske kazne zbog odbijanja da svedoče. U tekstu pod nazivom "CRNA GORA: NEZAKONITO LIŠAVANJE SLOBODE POSLANIKA"³⁶ HRA između ostalog pojašnjava da u skladu sa važećim crnogorskim krivičnim zakonodavstvom član 108 Krivičnog zakonika, Lica koja ne mogu biti saslušana kao svjedoci, u stavu 3 propisuje da se kao svjedok "ne može saslušati lice koje bi svojim iskazom povrijedilo dužnost čuvanja profesionalne tajne (vjerski ispovjednik, advokat, zdravstveni radnik i drugi zaposleni u zdravstvu, novinar, kao i druga lica), osim ako je oslobođeno te dužnosti posebnim propisom ili izjavom lica u čiju je korist ustanovljeno čuvanje tajne. HRA je smatrala da poslanik spada u grupu "drugih lica" iz istih razloga zbog kojih pravo na zaštitu izvora pripada i novinarima."³⁷ Učestvujući u emisiji "Načisto" na televiziji "Vijesti" izvršna direktorica HRA Tea Gorjanc Prelević je istakla da je način na koji je postupio Vrhovni sud prilikom određivanja kazne zatvora poslanicima Medojeviću i Kneževiću zbog odbijanja da svedoče poslata zastrašujuća poruka poslanicima, građanima i potencijalnim zviždačima.³⁸

³¹ Poziv na protest dostupan na:

<https://www.facebook.com/akcija.zaljudskaprava/photos/a.1591935814400040/2028546190738998/?type=3&theater>

³² „Intervju Tea Gorjanc-Prelević: Države treba da plate što koče pravdu za žrtve“, Novi Magazin, 23.1.2018, dostupno na: <http://www.novimagazin.rs/region/intervju-tea-gorjanc-prelevic-drzave-treba-da-plate-sto-koce-pravdu-za-rtve>

³³ HRA saopštenje "Kažnjavanje neustajanja na himnu krši slobodu izražavanja" dostupno na: <http://www.hracion.org/2018/10/08/8-10-2018-hra-kaznjavanje-neustajanja-na-himnu-krsi-slobodu-izrazavanja/>

³⁴ *Ibid.*

³⁵ „Zbirka biltena Evropski sud za ljudska prava i sloboda izražavanja“, Akcija za ljudska prava, 2018, dostupno na: <http://www.hracion.org/wp-content/uploads/2018/11/Tematska-zbirka-biltena-CG.pdf>

³⁶ HRA saopštenje „Crna Gora: Nezakonito lišavanje slobode poslanika“, dostupno na: http://www.hracion.org/2018/12/04/4-12-2018-crna-gora-nezakonito-lisavanje-slobode-poslanika/?fbclid=IwAR1e5-aPc2JQEQnem_trlJaETZagJlIIN_OQF1BYOVwupONxSAXCCvU2M4

³⁷ *Ibid.*

³⁸ Emisija "Načisto" od 6.12.2018.godine dostupna na: <https://www.vijesti.me/zabava/gorjanc-prelevic-poslata-je-zastrasujuca-poruka-poslanicima-gradanima-i-potencijalnim-zvizdacima>

U decembru 2018, u saopštenju povodom Međunarodnog dana ljudskih prava³⁹, HRA je istakla da se te godine radilo na dva važna zakona – o medijima i o RTCG, ali da je i pored pokušaja da se zakoni približe evropskim standardima slobode izražavanja, država ovo pravo degradirala predlaganjem da se uvedu kazne za neustajanje prilikom himne. U saopštenju je navedeno da je rezriješenjem predstavnika civilnog sektora iz Savjeta RTCG i Agencije za elektronske medije, te smjenom generalne direktorice i jednog direktora omogućeno urušavanje nezavisnosti javnog servisa RTCG. Slanje poslanika u zatvor takođe je doprinijelo da se dođe do zaključka da još uvijek nema iskrene spremnosti za prihvatanje evropskih standarda slobode izražavanja. Nema pomaka u rasvjetljavanju najtežih slučajeva napada na novinare, kojima se bavi i Komisija za praćenje istraga napada na novinare. Nije bilo ni očekivanog napretka u istrazi ovogodišnjeg napada na novinarku Oliveru Lakić, drugog po redu fizičkog napada koji je pretrpjela, pored prijatelji i njoj i njenoj porodici. (U 2019. godini Vlada je odustala od predloga za novčano kažnjavanje neustajanja na himnu).

Program: Crna Gora i Evropski sud za ljudska prava

HRA prati, prevodi i objavljuje sažetke presuda koje Evropski sud za ljudska prava (ECtHR) donosi u postupcima protiv Crne Gore. Pored toga, obavještava javnost i o odlukama u kojima su tužene druge države, s ciljem da se poznavanje prakse ECtHR koja može biti korisna za Crnu Goru u što većoj mjeri proširi. Tako je HRA u 2018. godini objavila 13 saopštenja o presudama koje je te godine ECtHR donio u odnosu na Crnu Goru i 12 saopštenja o presudama koje su donijete u odnosu na druge države.

U ovom volonterskom projektu HRA pomaže NVO Adamas, koja okuplja studentkinje Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore. Na internet stranici HRA je uspostavljen odjeljak „Crna Gora i Evropski sud za ljudska prava“⁴⁰ sa dvije tabele u kojima su sažeto predstavljene presude ECtHR koje su do danas donijete u odnosu na Crnu Goru. U prvoj tabeli su hronološki navedene sve presude, sa sažetim pregledom njihove sadržine. U drugoj tabeli su presude grupisane prema članovima Evropske konvencije o ljudskim pravima na koje se odnose. U 2018. godini, ECtHR je u odnosu na Crnu Goru donio 13 presuda, od čega je u 11 slučajeva utvrdio da je podnosiocima predstavi povrijeđeno neko od prava zagarantovanih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i slobodama, dok je u dva slučaja najđeno da nije bilo povrede.

HRA pruža besplatne pravne savjete onima koji smatraju da su žrtve kršenja ljudskih prava, posebno u vezi sa uslovima za pokretanje postupka u Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu. Na HRA internet stranici www.hraction.org mogu se naći obrasci i uputstva za obraćanja ovom sudu, kao i uputstva za primjenu članova Evropske konvencije o ljudskim pravima. U prvom slučaju protiv Crne Gore u kojem je presudio Evropski sud za ljudska prava, Sud je razmatrao i amicus curiae koji je podnijela HRA. Pored promocije ljudskih prava, HRA se bavi i njihovom direktnom zaštitom. HRA je u 2018. godini podnijela četiri predstave Evropskom sudu za ljudska prava, tri zbog nedjelotvorne istrage policijske torture (slučajevi Branimira Vukčevića, Momčila Baranina i Milorada Martinovića) i jednu zbog kršenja slobode izražavanja i nedostatka djelotvornog pravnog lijeka, u slučaju Gorana Đurovića, nezakonito razriješenog člana Savjeta RTCG.

Predmet: Slučajevi policijske torture

U januaru 2018, Ustavni sud je odbio predlog sudije izvjestioca da u slučaju Vukčevića i Baranina (slučaj „Zlatarska ulica“) utvrdi da odluka nije izvršena i obaveže Vladu da obezbijedi da Uprava policije saraduje sa državnim tužilaštvom u identifikaciji policijskih službenika koji su odgovorni za torturu nad građanima. Prethodno je Ustavni sud usvojio ustavne žalbe Vukčevića i Baranina, koje je za njih podnijela izvršna direktorica HRA, i utvrdio da državno tužilaštvo nije djelotvorno istražilo policijsku torturu nad njima u noći posle protesta u oktobru 2015. godine i da Uprava policije nije saradivala u identifikaciji odgovornih državnih službenika. Izvršna direktorica HRA Tea Gorjanc

³⁹ HRA saopštenje povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, dostupno na: http://www.hraction.org/2018/12/09/9-12-2018-povodom-medunarodnog-dana-ljudskih-prava/?fbclid=IwAR1ImDmq1c136sBbQCkrPM_Z3fbj4ZTvNG-rBUR2vCNOcTBTtMY4dAFX2HZg

⁴⁰ Detaljnije na: <http://www.hraction.org/>

Prelević je tim povodom istakla da je odluka Ustavnog suda da ne insistira na sprovođenju sopstvenih odluka "razočaravajuća".⁴¹

U februaru 2018, HRA je reagovala povodom novog nezakonitog postupanja policajaca prema građanima. Istaknuto je da je blago kažnjavanje komandanta specijalne policijske jedinice za pomož izvršiocima torture „moglo samo da ohrabri i ove posljednje batinaše iz interventne jedinice”.⁴²

Krajem februara 2018, HRA je uputila pismo ministru pravde Zoranu Pažinu, apleujući da je žrtvama torture neophodno pružiti besplatnu pravnu pomoć. U pismu je naglašeno da su žrtve policijske torture nepravедno u nezavidnoj poziciji, jer se oslanjaju na advokate koje sami plaćaju i eventualnu podršku nevladinih organizacija, dok policajci protiv kojih se pokrene krivični postupak zbog zlostavljanja i mučenja uživaju i državnu i sindikalnu pomoć.⁴³

Istog mjeseca je HRA uputila pismo i ministru unutrašnjih poslova⁴⁴, u kojem je istakla da važeći zakon i novi podzakonski akti još uvijek ne garantuju da će policijski službenici koji zadatke mogu izvršavati prikrivenog lica (sa maskama ili kapama "fantomkama") nositi odgovarajuće oznake koje će omogućiti njihovu laku identifikaciju. U pismu ministru unutrašnjih poslova, Mevludinuh Nuhodžiću, HRA je predložila da relevantna pravila budu izmjenjena tako da budu određeni ne samo djelovi uniforme na kojima će se oznake nalaziti i njihova pozicija, već i boja i veličina oznaka, što bi trebalo da garantuje da će one biti dovoljno uočljive i sa izvjesne daljine i u noćnim uslovima.

Početakom marta 2018, HRA je reagovala povodom parotesta podrške optuženima policajcima za torturu od strane njihovih kolega. U obavještenju je istaknuto da se protestom potpuno neprihvatljivo podržava tortura, prikazuje se nepoštovanje nadležnosti suda i pravila postupka i da se direktno ometa suđenje službenicima ZIKS-a za mučenje zatvorenika.⁴⁵

HRA je istog mjeseca upozorila je alarmantan podatak da se u Crnoj Gori od početka godine do 7. marta 2018. desilo čak 9 slučajeva zlostavljanja od strane državnih službenika.⁴⁶

HRA je 15. maja 2018. uputila dvije predstavke Evropskom sudu za ljudska prava za žrtve policijske torture Vukčevića i Baranina u Zlatarskoj ulici, zbog nedjelotvorne istrage tog incidenta i pošto državno tužilaštvo nije učinilo ništa ozbiljno da primjeni odluku Ustavnog suda koji je takođe zaključio da je došlo do mučenja koje nije djelotvorno istraženo.

U saopštenju povodom 26. juna, Međunarodnog dana podrške žrtvama mučenja, HRA je istakla: „Država mora da obezbijedi ozbiljnu zaštitu od torture svih ljudi na njoj teritoriji u svakom slučaju, bez obzira na rod, nacionalnost, vjeroispovjest, političku ili seksualnu orijentaciju, osuđivanost ili kakvo drugo svojstvo. Takva zaštita podrazumijeva djelotvornu istragu, efikasno procesuiranje i odgovarajuće kažnjavanje i obeštećenje svih žrtava. Žrtvama torture mora biti obezbijedena besplatna pravna pomoć, kao što je obezbijedena i svakom policajcu koji se procesuirao zbog torture.”⁴⁷

⁴¹ Povodom poslednje odluke Ustavnog suda u slučaju Vukčević ("Zlatarska Ulica") dostupno na adresi: <http://www.hracion.org/2018/01/31/31-1-2018-povodom-poslednje-odluke-ustavnog-suda-u-slucaju-vukcevic-zlatarska-ulica/?fbclid=IwAR0T3sovGQAZOtgCVqXSDsMwy59RcvC30RI0r2lOIqGUPR3JFK4GRXsQDs4>

⁴² Fos Media: Stojanović smjenjuje šefove batinaša: Kad su tukli Lješkovići, ostavka nije bila opcija! Dostupno na: https://fosmedia.me/infos/hronika/stojanovic-smjenjuje-sefove-batinasa-ali-o-sebi-cuti-kad-je-lijeskovic-tukao-ostavka/?fbclid=IwAR0r2fllioolrcxcOegg4e_5hZF4QTafidZTLgmgwz5uplZUSJYqX7Gao

⁴³ Objava ŽRTVAMA TORTURE OBEZBIJEDITI BESPLATNU PRAVNU POMOĆ dostupna na: <http://www.hracion.org/2018/02/26/26-2-2018-zrtvama-torture-obezbijediti-besplatu-pravnu-pomoc/?fbclid=IwAR0VEKSUgiHtl17yo5Zq5CVpdIOMs8DQ1aaD52JybgqXlaf9VCMRf90VrmU>

⁴⁴ Pismo ministru unutrašnjih poslova dostupno na: <http://www.hracion.org/wp-content/uploads/2018/03/Pismo.pdf>

⁴⁵ Tekst "O protestu podrške optuženima za mučenje zatvorenika" dostupan na: <http://www.hracion.org/2018/03/08/8-3-2018-o-protestu-podrske-optuzenima-za-mucenje-zatvorenika/>

⁴⁶ SLUČAJ ZLOSTAVLJANJA OD STRANE DRŽAVNIH SLUŽBENIKA dostupno na: <http://www.hracion.org/2018/03/07/7-3-2018-alarmantno-od-pocetka-godine-vec-9-slucaj-zlostavljanja-od-strane-drzavnih-službenika/?fbclid=IwAR0T3sovGQAZOtgCVqXSDsMwy59RcvC30RI0r2lOIqGUPR3JFK4GRXsQDs4>

⁴⁷ Tekst POVODOM 26. JUNA – MEĐUNARODNOG DANA PODRŠKE ŽRTVAMA dostupan na: MUČENJA https://www.hracion.org/2018/06/26/26-6-2018-povodom-26-juna-medunarodnog-dana-podrske-zrtvama-mucenja/?fbclid=IwAR13wUQTy_AQKd4sID8gwk4CNBCpaBMs7zsBOQN-iAXdwp-vlckFG27dTQ

U oktobru, HRA je podnijela predstavku Evropskom sudu za ljudska prava u ime Miodraga Mija Martinovića, zbog nedjelotvorne istrage policijske torture koja je nad njim izvršena 24.10.2015, a pošto i u ovom slučaju državno tužilaštvo nije učinilo ništa ozbiljno da primjeni odluku Ustavnog suda koji je takođe zaključio da je došlo do mučenja koje nije djelotvorno istraženo.

U novembru 2018, izvršna direktorica Tea Gorjanc Prelević je istakla da HRA „očekuje da VDT preispita odluku o odbacivanju krivične prijave u slučaju načelnika cetinjske policije, Miloša Vučinića, imajući u vidu međunarodne standarde zabrane zlostavljanja, a posebno da pokrene postupak protiv nadležnih u MUP-u koji su odustajanjem od sprovođenja disciplinskog postupka protiv načelnika očigledno zloupotrijebili položaj. Ako ovaj jasno snimljen slučaj nezakonitog policijskog djelovanja ostane nekažnjen, onda je jasno da postojeći državni organi prosto ne žele da zaštite ljudska prava. Da bi se do vladavine prava stiglo i da bi se ona očuvala, potrebno je da počne redovno i ozbiljno kažnjavanje ne samo onih koji neposredno krše propise, nego i onih koji zloupotrebjavaju položaj tako što im pomažu da izbjegnu odgovornost“⁴⁸

U toku ove godine, HRA je radila na izvještaju o djelotvornosti procesuiranja policijske torture zahvaljujući finansijskoj podršci Savjeta Evrope i EU. U okviru ovog projekta je na radionici dana 14.2.2018. godine razmatran nacrt izvještaja sa nadležnim predstavnicima državnog tužilaštva, Savjeta Evrope, Delegacije EU u Podgorici i agentice koja Crnu Goru zastupa pred ECtHR.

⁴⁸ Dnevni list Vijesti tekst „Policijski šefovi zaštićeni, kazne tek ponekog službenika“ dostupan na: <https://www.vijesti.me/vijesti/policijski-sefovi-zasticeni-kazne-tek-ponekog-sluzbenika>